

Jazyková podpora žiakov s češtinou ako druhým jazykom

Jazyková podpora (podľa §16 ŠZ)

Noví žiaci - cudzinci majú zo zákona nárok na **bezplatnú jazykovú prípravu**. Ale ako je to so žiakmi, ktorí už v ČR bývajú dlhší čas, česky sa už celkom dohovoria, ale v jazykovo náročnejších úlohách v ČJ a iných predmetoch stále zlyhávajú? Majú nárok na podporu? Prípadne na akú? Alebo so žiakmi, pre ktorých je zložité organizovať jazykovú prípravu podľa §20 (sú napríklad v škole jediní)?

Žiaci s nedostatočnou znalosťou alebo bez dostatočnej znalosti vyučovacieho jazyka sú **od septembra 2016** vďaka novele školského zákona a vykonávacieho predpisu (vyhláška 27/2016 Sb., v platnom znení, o vzdelávaní žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a žiakov nadaných), považovaní za žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami (SVP).

V novo nastavenom päťstupňovom systéme podporných opatrení sa **jazykové podpory žiakov s češtinou ako druhým jazykom týkajú predovšetkým opatrenia v druhom a treťom stupni podpory**. V oboch prípadoch je nutné **odporúčanie školského poradenského zariadenia (ŠPZ)**. Je preto nutné **upozorňovať rodičov**, na **žiadosť** ktorých prebieha vyšetrenie v ŠPZ a s ich **súhlasom** sa podporné opatrenia (PO) realizujú!!!

Na čo majú žiaci nárok v rámci **podporných opatrení**?

2. stupeň podporných opatrení

Týka sa žiakov s **nedostatočnou znalosťou vyučovacieho jazyka** (približná úroveň češtiny na B1-B2).

Odporúčané podporné opatrenia:

- Špeciálna učebnica a pomôcky (učebnica češtiny pre cudzincov),
- 1 h týždenne **pedagogickej intervencie** (na prácu so žiakom alebo triedou v škole) – zameranej napr. na podporu češtiny, ako druhého jazyka
- 1 h týždenne na **špeciálnu pedagogickú starostlivosť** poskytovanú špeciálnym pedagógom školy

U žiakov s potrebou podpory z dôvodu odlišných kultúrnych a životných podmienok na ZŠ a SŠ je potrebné v **rámci najvyššieho možného počtu povinných vyučovacích hodín** posilniť výučbu českého jazyka alebo výučbu češtiny ako druhého jazyka (ČDJ), žiaci majú **nárok na 3 h ČDJ/týždeň, najviac 120 h/rok**.

3. stupeň podporných opatrení

Týka sa žiakov s **neznalosťou vyučovacieho jazyka** (približná úroveň češtiny na A0-A2).

Odporúčané podporné opatrenia:

- Úprava obsahu vzdelávania,

- Špeciálne učebnice a pomôcky (učebnica češtiny pre cudzincov),
- 3 h týždenne pedagogickej intervencie (z toho 1 h týždenne práce s triedou) – napr. podpora v ČDJ,
- 3 h týždenne na špeciálnu pedagogickú starostlivosť poskytovanú špeciálnym pedagógom školy, prípadne psychologической intervencie,
- Podpora výučby ďalším pedagogickým pracovníkom v rozsahu 0,5 úväzku (môže to byť napr. špecialista na výučbu češtiny ako druhého jazyka). U žiakov s potrebou posilnenia výučby ČDJ na ZŠ a SŠ sa odporúča **nárok na 3 h ČDJ/týždeň, najviac 200 h/rok**,
- Poradňa môže v rámci 3. stupňa podporných opatrení žiakovi odporučiť aj **predĺženie dĺžky vzdelávania**. Pozri vyhlášku č. 27/2016 Sb., „ak to špeciálne vzdelávacie potreby vyžadujú (hlavne *u žiakov z odlišného kultúrneho prostredia* alebo žijúcich v odlišných životných podmienkach), je možné v prípade potreby *predĺžiť dĺžku základného*, stredného a vyššieho odborného *vzdelávania o 1 rok*." Toto riešenie je vhodné pre žiakov, ktorí po príchode do ČR nastúpia **do 9. ročníka povinnej školskej dochádzky (PŠD)**, avšak z dôvodu jazykovej neznalosti v štúdiu zlyhávajú. Žiakov v tomto veku však odporúčame primárne zaradiť **o ročník PŠD nižšie** s ohľadom na blížiacu sa prijímaciu skúšku na strednú školu.

Podporné opatrenia v 4. a 5. stupni sa detí s ČDJ týkajú iba v kombinácii so zdravotným postihnutím.

Základná škola

Školský zákon ukladá pre všetky deti rovnaký prístup pri prijímaní na vzdelávanie. Škola preto musí zaistiť cudzím štátnym príslušníkom bývajúcim na území ČR prístup k základnému vzdelaniu za rovnakých podmienok ako občanom ČR, bez toho aby museli doložiť legálnosť svojho pobytu.

Všetci cudzinci majú právo na bezplatné vzdelanie na základných školách, právo na školské stravovanie, rovnako ako na záujmové vzdelávanie poskytované v školskom zariadení. Škola si pri prijímaní žiakov s ČDJ nesmie klásť žiadne podmienky. Jediným dôvodom na neprijatie žiakov s ČDJ je plná kapacita školy. S tým, že si školy kladú podmienky na prijímanie týchto detí, sa stále stretávame. Je potrebné si uvedomiť, že ide o porušovanie školského zákona.

Vyhláška 48/2005 Sb. (§10) ukladá riaditeľovi školy povinnosť, vyrozumieť zákonného zástupcu žiaka **do jedného týždňa po prijatí** žiaka do školy o možnosti dochádzky do tried s jazykovou prípravou. Prípadne ich sama škola do tohto typu výučby zaradiť.

Podpora žiakov s ČDJ s príchodom novely ŠZ - Novelizovaný školský zákon 561/2004 Sb. spolu s vyhláškou 27/2016 Sb., v platnom znení, prináša dôležité zmeny pre všetky deti a žiakov, ktorí potrebujú podporu pri výučbe. Patria medzi ne **aj deti a žiaci s češtinou ako druhým jazykom**.

Bezplatná príprava na začlenenie do školy a podpora výučby materinského jazyka.

Krajský úrad príslušný podľa miesta pobytu žiaka v spolupráci so zriaďovateľom školy môže zaistiť:

a) bezplatnú prípravu na začlenenie do základného vzdelávania, zahŕňajúcu výučbu českého jazyka prispôbenú potrebám týchto žiakov,

b) podľa možností v spolupráci s krajinou pôvodu žiaka podporu výučby materinského jazyka a kultúry krajiny jeho pôvodu, ktorá bude koordinovaná s bežnou výučbou na základnej škole.

Od 1. januára 2012 nadobudla účinnosť novela školského zákona vyhlásená pod č. 472/2011 Sb. Čo znamená, že od 1. 1. 2012 pre všetkých žiakov - cudzincov, ktorí si plnia povinnú školskú dochádzku, zaistí krajský úrad príslušný podľa miesta pobytu žiaka v spolupráci so zriaďovateľom školy bezplatnú prípravu na ich začlenenie do základného vzdelávania, zahrňajúcu výučbu českého jazyka prispôbenú potrebám týchto žiakov.

Pokiaľ ide o vzdelávanie pedagogických pracovníkov, ktorí budú vzdelávať tieto deti, krajský úrad zaistí aj ich prípravu na túto činnosť. Vzdelanie potrebné na vyučovanie detí a žiakov - cudzincov môžu pedagogickí pracovníci získať napr. v NIDV.

Základné školy, kde sa vzdelávajú deti účastníkov konania o udelenie azylu, žijúce v azylových zariadeniach aj mimo azylové zariadenia, zabezpečujú aj základnú jazykovú prípravu týchto detí.

Základný legislatívny rámec

Základné práva sú zaručené všetkým, a to bez rozdielu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery, náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného či sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine, majetku, rodu alebo iného postavenia. Prináležia nielen občanom ČR, ale aj cudzincom. Základné práva sú vyjadrené v platnej legislatíve.

Legislatívny rámec tvoria:

- medzinárodné dohody podľa čl. 10 Ústavy ČR (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o právnom postavení utečencov atď.)
- Listina základných práv a slobôd - európska legislatíva (nariadenia a smernice)
- zákon o pobyte cudzincov
- zákon o azyle
- zákon o dočasnej ochrane
- školský zákon - súvisiace zákony, vyhlášky, pokyny ministerstiev...

Konkrétne práva a povinnosti týkajúce sa pobytu cudzincov nájdete v týchto zákonoch:

- zákon o azyle
- zákon o dočasnej ochrane
- zákon o pobyte cudzincov